

Tózsér Árpád

Húsmiatyánk

[NAPLÓ, 2022]

2022. október 2. Cselényi Laci mesélte, hogy Simkó Tibor, a máig kevésbé értékelt egykori pozsonyi költő egyszer azzal állította meg az utcán, hogy neki prosztatatarákja van. Cselényi még évek múlva is elhűlve emlegette az esetet: Simkó közönye hökkentette meg. Úgy képzelte, hogy a rák tragédiáját csak hajtépve, átkozódva, végletekig elkéseredve lehet tudomásul venni és mással közölni. – Hát most bennem is valami furcsa közöny van, mikor leírom: prosztatatarákom van. Urológusnál voltam, s az erekperec kijelentette (sőt írásba is adta), hogy a vérvizsgám (PSA) és a végbélvizsga alapján csaknem 100%-ig biztos a dolog. – Nem elkéseredve vagyok, hanem elfáradva. Elég volt 87 év ebből a siralomvölgyből. Négy nap múlva itt a 87. születésnapom. Az egészből a kézírataim sorsa érdekel leginkább: három kötetnyi versem van készre csinálva, mi lesz velük, ha hirtelen feldobom a talpam?

Október 16. Ma, hosszú-hosszú évek után templomban [a verekenyei szerény kis imaházban] voltam misén: Erzsi, a feleségem hálamisét rendelt a 87. születésnapomra. Volt benne valami felemelő, azt éreztem, nem az a lényeges, hogy hiszünk-e Istenben, hanem az, hogy elismerjük-e, létezik rajtunk kívül s a mi hatalmunkat meghaladó transzcendens hatalom. Persze, az a *condition human* is létezik, amit Nádas Péter úgy fogalmazott meg legutóbb a *Literán*, hogy „*Önmagukat* az emberek úgymond nem érik fel többé ésszel”. Azaz az ember túlnő saját magán, de az távlatilag a pusztulását jelenti. – Mégis: életemet meghatározó eseményeknek nézek elébe. Holnap sor kerül a rákot igazoló biopsziára, s előtte, ma este olyan gyulladásgátló gyógyszereket [Zinat, Entizol] kell bevennem [s egy hétig szednem], amelyek majd olyan galibát okoznak a szervezetemben, mint maga a rák.

18.30 Bevettem a Zinatot és az Entizolt. Az Entizol keserű, mint a méreg. [Valószínűleg az is.] Nehéz a gyomrom, mintha köveket nyeltem volna, plusz erős szédülés. Egyéb-ként mást per pillanat nem érzek. Isten [mindegy, hogy minek nevezem!] kezében vagyok, eljutottam arra a pontra, hogy magamon már nem vagyok képes segíteni. 87 évig sikerült. Nem kis teljesítmény! S mit akarhatok még? Mindent kipróbáltam s végigcsináltam, amit ember kipróbálhat és végigcsinálhat. Világ-Asszony, kifizettem minden tartozásom, mondja meg a kocsmárosnak, hogy az Adóskönyvből kaparja ki a nevemet.

Október 18. Tegnap megvolt a „műtét”. Tizenkét mintát vettek belőlem, azaz a csinos, kicsit Gyömrői Editet formázó urológusnő tizenkétszer belészúrt valami speciális rektoszkóp-túvel a prosztatámba [nem volt valami kellemes, de ki lehetett bírni], nem csoda, ha utána vérben volt az egész fenekem, s vértett a végbelem még tegnap este is, feszt, de ma már székletem is volt [spontán, aszalt szilva nélkül!], s vér nélkül. A gyomromat viszont teljesen kikészíti a sok gyógyszer.

Október 19. Tegnap a délutáni órákban felhívott a nővér az urológiáról [ahol a biopsziát csinálták], s a hogylétem felől érdeklődött. Ilyesmi még nem volt. [De Erzi már a műtét után megjegyezte, hogy a nővér arcán angyali jóság van.] Persze ez az érdeklődés azt is jelentheti, hogy ez után a procedúra után általában történni szokott valami, hogy komoly következményekkel is járhatott volna a dolog. Hát komoly következményekről nem számolhatok be, de kevésbé komolyokról bőségesen. Először is, mikor beveszem a „Zidant” [sic!] meg az Entizolt, mintha főbe kólintanának: megzavarodom. De nemcsak képletesen: hirtelen nem tudom, melyik a jobb és a bal lábam. Aztán mintha kövek lennének a gyomromban. Csak masszírozás után enyhül valamit a nyomás. S ez tart egészen délig, délután kicsit enyhülnek a panaszaim. [Arcsibbadást, lábmerevséget, szédülést, hasfájást is érzek, a gyakori vizelést és gyomorkorgást már meg sem említem.] Szóval alig várom a mai estét, hogy befejezhessem az antibiotikumkúrát. A nővér ugyanis azt mondta a telefonba, hogy ha nem bírja a gyomrom a gyógyszereket, szerdán este „mőzem ich vysadiť”. – De hová? A szlovák „vysadiť” idióma szó szerinti jelentése ugyanis: kiültetni. Itt azonban azt jelenti, hogy „abbahagyhatom valaminek a szedését”. – Jó nagy káosz kerekedne, ha a nyelv fordulatait mindig szó szerint értenénk, komolyan vennénk. Itt van például a „spektátor” kifejezés. A jelentése: „megfigyelő”, de szó szerint azt a személyt jelenti, akinek „speciés”-e, tekintete, szeme van, szóval azt, aki lát. S ez a két fogalom még összehozható valahogy, de hogy jön ide a „spectabilis”, a „tekint”-élyes, sőt a „tekint”-etes? Csak nem arra akart a kifejezés atyja célozni, hogy a vak ember nem lehet „tekint”-élyes?! Megáll az ész! Ezt a gondolatsort csak versben lehet folytatni.

A SPEKTÁTOR

Az ember a vaksi Világúr szeme,
az Űr a köldökét szemléli vele.
Köldöksinórján egy csillagködnek
halandó Létezők élőködnek.

16.42 Felhívott T. M. [komáromi volt osztálytársam], s elújságolta, hogy meghalt Sz. F. [szintén iskolatársunk volt]. Én már rég tudtam a szomorú esetről, azt viszont nem tudtam, mi vitte el Ferikét [feminin jelenség volt, azért hívtuk Ferikének], gyanútlanul rákérdeztem a dologra. Bár ne kérdeztem volna: természetesen prosztatarák [bár M. húgyhólyagrákot mondott, de hát ez már tökmindegy]. Szóval M. elkezdte részletezni a betegség lefolyását: gyógyszerek, katéter, végül kórház. S én éppen a részletekre nem vagyok kíváncsi.

Október 20. Lidérces éjszaka van mögöttem: a gyógyszerek okozta hasmenés legalább ötször vécére zavart. Nem aludtam egész éjszaka, s ha néha elszunnyadtam, álmomban elképesztő dolgokat hoztam össze. Jobb időkben, ha a szelek megálltak, majd megindultak belőlem, akkor a bélgörcseim szűntek. Hát most felváltva imádkoztam, s kértem az eget, hogy indítsa el belőlem a cúgot. Kb. így: Most segíts meg, Mária, ó, irgalmas Szűzanya, csak egy picike fingocskát! – Szűz Mária meg a fingocska! Meg az orosz Bunkócška! Ugyanis azt is dúdolgattam magamban, kétségbeesve,

Így: Jaj, te, fingocska, te, drága. Hol káromkodtam, hol röhögtem, hol imádkoztam. – Azonban mindent meggondolva és megfontolva, egyáltalán nem bánom, hogy csak évekkel később szereztem tudomást a rákorról. Így legalább a tudata nem gyötört hosszú évekig, arról nem is beszélve, hogy az orvosok sem gyötörték holmi Entizolokkal és Zinatokkal. – Látom, lassan az én jegyzeteimből is ráknapló lesz, olyasmi, mint Esterházy *Hasnyálmirigynaplója*. Csak én, ha nem volna foglalta a cím, legszívesebben *Rákmenetnek* nevezném e „síron túli” jegyzeteimet. – De Esterházy vajon miért nem emelte könyvének címébe a „rák” szót? Feltehetően azért, mert a „rák” szónak borzasztó rossz a jelentésmezeje, a konnotációi. – Rákos, rákbeteg, a rák mint metafora, a rák egye ki a béledet [mondják a cigányok], hosszan tartó, súlyos betegség, Rákosi Jenő, Rákosi Mátyás stb. – De hát volt Rákosmező is – a magyar országgyűlések szinonimája –, meg hát a rák nevű állatnak sem az a nevezetessége, hogy valami köze lenne a rák betegséghez, hanem az, hogy húsa finom, és ha me nekül, hátrálva teszi. Feltehetően azért, hogy közben ollóival védekezhesen, s ez is rokonszenves benne. De vissza a címhez: a „rákmenet”-nek először Günter Grass adott „irodalmi” jelentést, a *Ráklépésben* című regényében a kifejezés az emlékezés metaforája. Én sajnos nem ilyen értelemben használom itt, s nem is az értelmező szótárak adta jelentéséből indulok ki, ha leírom. Az én címben, ha ilyen címet adok majd ezeknek az esetleg a könyvvé összeálló feljegyzéseknek, a rák rákbetegséget jelent, a menet pedig a betegség lefolyását jelenti.

Október 21. A sajtó tele van a „harmadik világháború” híreivel, amelyet Kelet és Nyugat, úgymond, főleg az infrastruktúráik kölcsönös tönkretételével vívnak. Ebbe, úgy tűnik, beletartozik az egymás kórházainak, egészségügyi rendjének megsemmisítése is. Nemsokára, ha orvosokra lesz szükségem, már Bécsbe kell utaznom.

13.57 Mélyen meghajlok Habib Navran arab gasztroenterológus embersége előtt. Elfogyott a Pangrolom, az új körzeti orvosom nem írta ki rá a receptet, hogy azt csak szakorvos teheti meg. Elmentem a fentebb jelzett gasztroenterológushoz, félve, hogy majd esetleg valami komoly gyomor- és bélvizsgálatok után adja ki a kért gyógyszert, de kellemesen csalódtam. A nővér [egy nagydarab szőke nő] ott is hepciáskodott [ahogy általában ezek az egészségügyi cerberusok szoktak], hogy kivizsgálás nélkül az ilyesmi nem megy, de egyszer csak nyílik az ajtó, kilép egy jó kiállítású, rokonszenves középkorú férfi, kéri az egészségügyi kártyámat, s két perc múlva azzal jön vissza, hogy mehetek a Pangrolomért a gyógyszertárba. Ezt nevezem ügyintézésnek! Áldja meg doktor Narvant Allah! – Míg a váró termében üldögéltem, szemben a falon egy plakát a végbélrák gyönyöreit ecsetelte – nagy élvezetemre. Rák a váróterem falán, rákcsillag az égen, rák a prosztatámban – mi kell még!

Október 22. Pomogáts Béla ma 88 éves. Cselényi szerint már a hamut is mamunak mondja, s nem tudja pl., hogy Dobos rég nem él. [Míg D. L. élt, jó barátok voltak.] – Megkaptam az októberi *Irodalmi Szemlét*. Gazdag szám, jó szám, csak majdnem semmiben sem különbözik mondjuk a pécsi *Jelenkortól*: csaknem ugyanazok a szerzők, hasonló a színvonal. Igaz, Mízsér Attila, a főszerkesztő ügyel az arányokra: érezni, egy-egy számban legalább annyi hazai szerzőt kíván szerepeltetni, mint a magyarországit. Néha sikerül neki, néha nem. Csakhogy mi, idősebbek, akik fiataljainkat

személyesen már nem ismerjük, méltán gondolhatjuk őket magyarországiaknak: írásaik szinte semmiben sem különböznek amazokéitól. S ez az irodalomban nem dicséret.

Október 23. Szabó Marcell azt műveli, amit René Char és a szürrealisták műveltek, de az ún. realitást, a tárgyakat és fogalmakat eredeti, természetes és társadalmi környezetükből kiragadva, pusztán a nyelv szabályainak alávetve szerkeszti mozgó és érzelmi egésszé. Szabályos mondatokat alkot megfogható fogalmi jelentések nélkül. Csak a működést érzékeljük bennük. Mindenesetre Juhász Ferenc óta nem volt ilyen nagyszabású költőnk, aki az emberi univerzumból ilyen nagyot merített volna. Főleg a napi egzisztencia éles megfigyeléseiből [a mikroközegből], továbbá az irodalomból, a tudományokból és a filozófiából veszi anyagát. Minden szókapcsolata metaforikus mikrostruktúra. „Minden pórusával a mozgásban lévő anyaghoz kötődik” – mondja Charról egy monográfiája. S mondhatnánk ugyanezt az egykori Telep tagjairól, de különösen Szabó Marcellról.

Október 26. A kínhoz még csak most fogunk, mi, restek – írta JA 31 éves korában. Hát csaknem fél évszázadot késve én is belefogtam. Nagy a gyanúm, hogy ezek a borzasztó viszketések a péniszemen, s a szinte óránkénti vizelet inger már a R. jele. Eddig tkp. tünetmentes voltam. [A következőkben a nagy R.-t fogom a „rák” jeleként használni.] Az éjszakák a legkegyetlenebbek. Nem elég, hogy a hímvesszőm vége szinte már kirojtosodik a sok vizeletől, de a pillanatonkénti ébredések és elalvások Lautréamont tollára való zavaros rémálmokat hoznak. Ma hajnal négy után pl. már csak gyötrődtem, nem tudtam visszaaludni, s mikor egyszer néhány percre elaludtam, azt álmodtam, hogy önmagamot operálok, szedem ki magamból markostul a sötétlila, rothadt húscsomókat, s mindjárt be is varrom [vastag, szurkos cérnával] a sebemet. Meg valami hosszú folyosóba mentem be [még a kis piros Fiatommal], tévedésből, s nem tudtam megfordulni. – Halála előtt valószínűleg mindenki megőrül. A halálfélelemtől. Vagy azért, mert a szervezet így védekezik a halál tudata ellen. Ha most egyedül lennék, nem volna családom, valószínűleg én is megőrülnék. A halálos betegségem tudatában. – Meghalt Kabai Lóránt, a költő. Valószínűleg öngyilkos lett. Az öngyilkosság maga az őrület. Csak őrült állapotban tudom elképzelni bárkiről is. A verseiben volt valami az őrült kapkodásából. A tudatos őrületbe menekülés erőszakolt szürrealizmusa. Egy időben megélhetési gondjai is voltak. Egy kicsit JA-i szituáció. De eltűnése előtt éppen Pozsonyba készült. Mi történhetett vele az indulása előtt, hogy 180 fokal irányt vett? Csak versben lehet a válasszal megpróbálkozni:

HÚSMIATYÁNK

K. L. halálára

A hétfő szombatnak indult. Amikor hajnal négykor felhívtam, hogy a húsmiatyánkra emlékeztessen, azt mondta, a gazdátlan rózsafűzérhez is mindig akad Pio atya. Mikor eltűnt, a Beszélőben megjelent versei

alapján körözték. Testalkata: szabadversforma; foglalkozása: nihilátor; különös ismertető jegye: vakhold a szeme alatt, arcán a permanens kétségbeesés szürreális derűje. Legutoljára a pozsonyi Piramis Rádió épületének lefelé fordított csúcsán látták, épp készült az égbe ugrani. Sokat beszélgettem vele, őt magát sohasem láttam, csak kitalált emlékeimből s bizonyos apokrif versekből ismertem, mindig húsember állt mondatai pultja mögött. Aztán ma reggel, tévedésből az ablakom alatt, sárga lángokkal égni kezdett egy négyezer éves csavart törzsű szálkásfenyő, s jött a sajtóhír: a költő meghalt.

Október 27. Vészesen közeledik az ítélethirdetés napja, bár a doktornő 17-én már az addigi vizsgálatok alapján is jogerős ítéletet hirdetett. Semmi jót nem várok, nem várhatok hát. Próbálom mással elfoglalni magamat: másokat gyászolok. Kabai Lóránt JA-alkatú ember lehetett: sokáig egy sörbárban csaposkodott. Szegény volt a szó klasszikus értelmében, de az arcán mindig valami furcsa tragikus optimizmus derűje fénylett.

Október 28. Már nyakig benne vagyok a rákban: a gyakori vizelezkényszer és a húgycsővem végének gyulladása, állandó viszketése egyértelműen a R. tünetei. Az éjszaka sem aludtam, de legalább nem voltak rémálmaim. – S hátulról hasba vigasz, hogy velem együtt vége lesz a civilizációnknak is: Nyugat és Kelet között annyira felgyűltek megint az ellentétek, hogy a III. világháború kikerülhetetlennek látszik. [Tegnap Joe Bident hallgattam, azelőtt Putyint, ma reggel Orbánt.] – Kabai Lóránt kiment a Ferdinánd híd melletti bozótosba, és megölte magát – ennyit tudtam meg a költő halálának körülményeiről. Megint egy valószínűtlen költőhalál (mint a Borbély Szilárdé volt!). Érdekes, mennyire nem érdeklik a közvéleményt a részletek, pedig azok ismerete nélkül a halál olyan, mintha az elhunyt a teljes fizikai valójában ment volna az égbe. – Nekem a távozásom előtt még Szabó Marcell költészetének rejtélyét kell megfejtenem. Ő csinál valami hasonlót, de még életében s a verseiben: a nyelv, a költészet evilági eszközeivel teremt túlvilágot, aztán teljes fizikai valójában [a magát „a létezés legszélén állónak érző alak” történetével – neurózissal, szexualitással, szakításokkal, sétákkal, várossal, faluval, nyelvelmélettel, filozófiával, irodalommal, politikával, posztumán teológiával] átsétál ebbe a túlvilágba. – Érdekes, hogy a kritikairodalmunk nagyjai – Radnóti Sándor, Margócsy István, Kulcsár Szabó Ernő stb. – számára Szabó Marcell és társai egyszerűen nem léteznek: nem vesznek róluk tudomást, vagy nem tudnak róluk tudomást venni, mert nincs hozzá nyelvük. Igaz, a fiatalabb évszázad ítései is meglehetősen zavarral közelítenek SZM-hez. Költészetét a nagyobb részük „vaklírának” tartja, s csak a kisebb részük lát benne radikálisan új poétikát. Ezek közül eddig Fenyő Dávid ment a legmélyebbre, s érvelt ezen „új poétika” mellett a leghitelesebben. Tőle tanultam például a következő, nagyon pontos

és kifejező terminust: a SzM-vershős „érzékszerveire szétszerelt általános alany”. Én sem hagyhatom szó nélkül ezt a költészetet, életem záró szakaszának s kicsit a civilizációnk végső felvonásának ezt a jellemző irodalmi tünetét. – A tudomány nem gondolkodik – mondja Heidegger. Minél mélyebbre megyek SzM verseiben, annál ismerősebbek. Mintha valamikor [a *Gyalog Péterfala határában*, *Egy hét a Fátrában* stb. idejében] én is írtam volna hasonlókat: az érzékelt dolgokat én is közvetlenül, kommentárok, a gondolkodás folyamata nélkül tettem papírra. [Ezt a gondolatsort még be kell fejeznem! De most képtelen vagyok rá.] – Délelőtt nagyon vacakul éreztem magamat. Nem kellett volna megkérdeznem Hegedűs Gyöngyit, hogy miben halt meg Mátyóki Endre, mert természetesen prosztatarákban. Bár Gyöngyi eufemizálva a dolgot azt írta, hogy „húgyúti betegségben”, a gyászjelentésekben az áll, hogy „hosszan tartó és súlyos betegség” után távozott a fiú [mindössze 68 éves volt], ami ma már egyértelműen a rák fedőneve.

November 1. Hogy lehet az, hogy otthon, a szülőfalumban én sem gyermekkoromban, sem később nemigen hallottam a „rák” szót? [Ha csak a cigányoktól nem: „a rák essen beléd!, a rák egye ki a béledet!”] Ez csak azt jelenthette, hogy nálunk nemigen ismerték ezt a betegséget, esetleg azt, hogy nem fordultak vele orvoshoz, az alanyok nem tudták, hogy rákjuk van. – Mindenszentek napja van. Gondolatban otthon járok. A fél temető már a rokonsággal van tele.

HALLOWEEN

Az ötéves Pityuka sírja a kapun túl még mindig elsőnek jelzi, hogy az örök nemfeledés kertjébe léptél, hogy a kapun innen Feketevíz nevű patakot a mitológiai időkben még Mnemoszünének hívták. Egy asszony a temető túlsó halmazában hajlong, egy fagyalbokor derékig takarja, lefelé akár halteste is lehet. Kétségbeesél: a sírokban egy év alatt mennyire nem történt semmi! Időentrópiára, feltámadásra s effélékre gondolsz. A Pityuka sírjától fél miatyánknyira álló, két gallyból és cukorspárgából eszkábált kereszt is változatlanul hirdeti valakinek az ide települési szándékát, évek óta várom, mikor emelkedik a véznácska kereszt helyén új Tádzs Mahal. De nem és nem! Megborzongsz: hátha a te eszméleted s valamely e földi *fekete lyuk* negentrópiája lesz itt a legközelebbi esemény? Közben mellőzöd a fagyalbokrot: a gyertyát gyújtogató nőnek valóban hal-alteste van.

November 2. Várom az urológus értesítését a biopszis eredményéről, de valahogy nem úgy, mint a halálos ítéletemet (hiszen arról már tudok), hanem úgy, mint a végrehajtás elhalasztását, netán felfüggesztését. Erika, az unokahúgom hívott valamelyik nap Budapestről, hogy egy orvos ismerősénél érdeklődött a kilátásaim felől, s az megnyugtatta, hogy 87 éves korban már olyan lassan osztódnak a sejtek, hogy a prosztatatarákkal akár a 100 évet is megérhetem. 100 év, 90 év – mindegy, 13 év múlva éppen úgy én halok meg, mint három év múlva. Már látom is a gyászjelentésemet: *Hosszan tartó és súlyos betegségben...* Úgy érzem magamat, mint V. Károly, aki csendes hüppögéssel végigsírta a templomban (egy oszlop mögött) az életében megrendezett saját temetési szertartását.

17.24 16.00 órakor jelentkezett Dr. Lédererová, az urológusom: megvannak a biopszis eredményei, természetesen pozitívak, L. szinte diadalittasan jelentette, hogy beigazolódott az előzetes diagnózisa. Igen, neki diadal, nekem vereség az eredmény. S most kezdődik az igazi „rákmenet”: mindenféle tablettás és hormonális kezelések, amelyek majd esetleg többet ártnak, mint amennyit használnak.

November 4. A vénségnek [a halálközelségnek?] is van humora. Az unokahúgom jelentése után például ez jutott eszembe: a jóakaróim legközelebb azzal fognak vigasztalni, hogy prosztatatarákkal tovább fogok élni, mint ahogy anélkül élnék. Én fiatal koromban már annyit írtam a halálközelségről, sőt a halálról, hogy talán nem is annyira eretnek dolog, ha most, immár vénen és valóban halálközelségben, ennek a fanyar humornak a megköstolására is késztetést érzek. Madách jegyében: *Nézd komédiának...* stb. Persze a 87 évem [s főleg nem a rákom!] mulattatni éppen nem mulattat, de olyan szükségből erény formán talán ebből az emberi állapotból is ki lehet hozni egyfajta esztétikumot. – Így kezdhethném a majdani *KMPC* című kötetem fűlszövegét. [A címadó *KMPC* című versből kiderül, hogy a betűszó a „kampec” kifejezés rövidítése.] A kötet anyaga tkp. már együtt is van, csak valami kompozícióba kellene fogni, de ehhez valahogy nincs kedvem. Talán azért, mert ennek a fajta humornak mint témának egyszerűen nincs belső szerkezete, pontosabban: nincs saját egzisztenciája – járulékos valami, mindenre ráragadhat, mint a bojtortján.

17.01 Az előbb felhívtam Koncsol Lacit. Néhány hónapja már a komáromi Timóteus Ház [öregotthon] lakója. Legalább tíz éve fekvőbeteg. Ezer baja van, súlyosabb a veseelégtelensége, s nagy a gyanúm, hogy prosztatatarákja is van. Az, hogy évek óta csak katéterrel tud vizelni, erre utalhat. – Ma nekem is fáj a prosztatám. Pontosabban: nem tudok ülni, furcsa, kellemetlen nyomást érzek a fenekemben, az ún. gát tájékán.

November 5. Fekszem a vackomon, mert mi mást csinálhat egy rozzant és beteg vénember, s egyszer csak fel kell ugranom, mert mintha izzó vasvesszőt kezdenének húzogatni a húgycsővemben. Hát ha ez a prosztatatarák, akkor inkább a halált! Nem vagyok képes semmire. Elég volt az életből, benyújtom a felmondásomat. De kinek nyújtsam be?

November 6. Kiismerhetetlen a bajom: ma nincs izzó vasvessző. – A *HVG* felsorolja a 2023-as év tíz kockázati tényezőjét: a közeledő, különösen hideg telet, amely élelmiszerellátás- és energiaválságot eredményez majd, az esetleges Kína–Tajvan–USA

háborút, az inflációs zavargásokat, a Covid újabb, veszélyesebb fajtáját, az orosz–ukrán háború világháborúba torkollását stb., stb. Számomra nem tíz a tíz, hanem tizenegy: a rosszindulatú prosztata-daganatom a tizenegyedik.

November 7. Négy évtizede ilyenkor még az ún. Nagy Októberi Forradalmat ünnepeltük. Mára csak a két jelző, a „nagy” és az „októberi” maradt meg a kifejezésből, de egészen más jelentésében. Ma ha valakinek azt mondjuk, hogy „ilyen »nagy októberit« neked!”, akkor az a valaki nagyon csúnyán fog ránk nézni. Hát egy „nagy októberit” ér már az én életem is. Éjszaka ugyan 21.00 órától sikerült 00.30-ig ébredés nélkül aludnom, de utána már alig aludtam. Hát most így ünnepelem a Nagy Októberit! Viszont sikerült kigyűjtenem s kötetbe rendeznem a kb. három kötetre való versanyagomból a „nyelvhumor” témájúakat.

November 8. A mai nap úgy, ahogy van, egy nagy Nagy Októberi! Pedig nincs is nov. 7. Mától várhatom a behívót a Gottfried Benn „rákosztályára” vagy Szolzsenyicin „rákbarakkjába”. Választhatok, hogy hogyan irodalmiasítom majd meg a Heyduk utcai rákkórházat. István fiam ma leadta ott a papírjaimat, s azt mondták, rengeteg a kérvény, a súlyossági fok szerint hívnak majd korábban vagy később. Azaz már abból megítélhetem majd az állapotom súlyosságát, hogy korán kapom a behívót, vagy későn. Persze kérdés, hogy mi számukra a „korán” és mi a „későn”. Mindenesetre megint van miért drukkolnom.

November 10. Mint akire rászakadt az ég! Reggel fél kilenckor csörög a telefon, én a vécén gyötrődöm, megint a széklet kínoz, a feleségem veszi fel a kagylót, s hallom, hogy a Heydukovái rákkórházzal beszél. Kitámolygok: 15-ére rendeltek be CT-re. Valaki lemondta a részvételt, s engem tettek a helyére. Ez, szerintem, azt jelenti, hogy az állapotom súlyos. Jelennek meg nyakra-főre a verseim (legújabbban a *Literán: Jónás, A páfrányfenyő születésnapja*), jönnek a gratulációk – de mit ér mindez? Öt nap az élet.

November 11. Küldött egy papírt „Szent Erzsébet” (így hívják a pozsonyi rákkórházat): Onkológický ústav sv. Alžbety [Szent Erzsébet onkológiai intézet]. Nemrég még ha onkológiáról hallottam vagy a szót magát láttam [leírva], átsiklottam rajta, mint ami engem nem érint. Családomban nem volt rákbeteg, a rák engem elkerül! Hát nem került el. Isten tudja, hány helyen támadott már meg, hány helyen van a testemben áttétel [van bennem épp elég alattomos fájdalom, jelzés!], de most majd minden kiderül: a nyomtatványban az áll, hogy a CT-vizsgálat az egész szervezetemre kiterjed majd. Kiderül, hogy már régebben beborulhatott fölöttem az ég, de én, a kivételezetség naiv illúziójában ringatva magamat, nem tulajdonítottam jelentőséget a különböző jelzéseknek. [S talán jól tettem!]

November 12. Annak idején engem a Pangrol nevű enzim hozott vissza [a megalázó, a krónikus hasmenésből] a normális életbe. De óvatosságból, hosszú éveken át csak délben, ebéd után vettem be belőle egy-egy szemet, holott az orvos azt mondta, korlátlanul lehet szedni, ahogy a szükség kívánja. Hát ma reggel bevettem a csodaszert reggeli után is, és most várom az eredményt. [Mert mindig délelőtt

szokott jelentkezni a kibírhatatlan nyomás a jobb és a bal alsó bordám alatt. Úgy gondolom, olyankor a szelek állnak meg bennem, de lehet az akármí.)

12.25 Hát megesz a rák – szőröstül-bőröstül. Egyszer sem mondom, hogy nincs valami hasonló probléma a gyomrommal és a beleimmel is. Hol székrekedésem van, hol hasmenésem, s ez sok mindent jelenthet, csak jót nem. Kérdés: mennyiben van ebben része a reggeli Pangrolnak? S még valami: máskor, ha kiürültem (mint ahogy most), utána megnyugodott a gyomrom-beleim, most továbbra sincs béke a belügyeimben. Nehéz megmagyarázni, hogy mit érzek. Talán valami ilyesmit:

A léglökések nyomán gáz
keletkezik, mely nem talál kiutat a testből,
és szétfeszíti a gyenge szövetet: beomlanak
a csontüregek, leszakadnak az inakból, porcból
feszített hidak, a nedves függőkeretek
megrogyannak, a közös istálló, az epe
engedményt tesz, a tekintet karimáját,
mint egy örökölt ruhát, beszegik, megfeszül
és szétszakad a renyhe bőrpalást.

[Szabó Marcell: *A zseb vallási karaktere*]

November 13. Éjszaka a fiatalkori szorongásaim térnek vissza, s mindegyik felér egy „kis halál”-lal. Ma pl. a vesém csak hajnaltájt kezdett dolgozni, s azt a félelmet, amit addig átéltem, nem tudom leírni. Mert lényegében apám halála óta (1960) egyfolytában a veseelégtelenségtől és az urémiától félek. Pedig meg kellene szoknom, hogy lefekvés után három-négy órán keresztül nem vagy csak csökkent üzemben működik a vesém, s ezt az időt intenzív alvásra kellene fordítanom. De a másfél óránkénti ébredés automatizmusa sajnos már akkor is működik bennem, amikor nem kellene. – Mi foglalkoztat a bajaimon túl? Az amerikai választásokban (mondja a rádióbemondó, holott USA-t kellene mondania, vagy Amerikai Egyesült Államokat) a demokraták megtartották szenátusi többségüket, ezek szerint Ukrajna megkapja a sok milliárdos „Marschall-segélyt” az újjáépítéséhez. S nem is lenne ezzel semmi baj, ha valóban egy semleges Ukrajna jönne ki a dologból, de amerikai pénzen valószínűleg egy „kis Amerikát” képzelnek oda a demokraták, s ezzel kész is lesz az újabb konfliktusforrás Oroszország és Ukrajna, illetve a Nyugat között.

20.36 S ebben a vigasztalan siralomvölgyben most azon muszáj elmerengnem, hogy mégiscsak mikromiliméter pontossággal helyén van az univerzumban az utolsó porszem is. [Vö.: finomhangoltságú Mindenség!] Hogy mennyivel nehezebb lenne a távozás, ha nem volna családom, ha rühes kutyaként egyedül haldokolnék valahol egy utcasarkon. Önzés, de úgy érzem, hogy per pillanat feleségemnek, gyerekeimnek, unokahúgaimnak az a funkciójuk a létben, hogy távozásomat megkönnyítsék. Hányszor láttam filmekben, olvastam könyvekben, hogy a haldokló köré odagyűl, -térdel a család – most értem meg az aktus igazi jelentőségét, kozmikus funkcióját. Annak alapján, ahogy E. és a fiaim azóta, mióta a prosztatatarák tudatával küzdök, milyen tapintatosan, kedvesen beszélnek hozzám.

November 15., 13.43 Na, néhány óra még, s tudós gépek regisztrálják a bajomat. Kellemetlen meglepetést persze már csak az okozhat, ha megállapítják, hogy már más szervemet is megtámadta a kór. De jöjjön, aminek jönni kell. – Úgy látszik, még a saját halálom is annyira közömbös a számomra, hogy egész délelőtt a Telep csoport történetével foglalkoztam (onnan indult Szabó Marcell is). Meg kellene szerezni Sz. M. új kötetét, írni fogok róla. S amíg feladat van előttem, addig nem távozhatok az élők sorából. Mennyi minden történt a 2000-es év első évtizedében és később (főleg a Telep csoport környékén), amiről mi valamiképpen egyszerűen nem vettünk tudomást! De miért nem, mi takarta el ezeket a történéseket előlünk? A szlovákiai magyar ólvégi malacvisitózások? – A mai CT-vizsgálat eredményét persze valószínűleg csak napok, esetleg hetek múlva tudom meg.

16.31 Fordulatokban bővelkedik a betegségem: ma 16.30-ra kellett volna mennem a CT-vizsgára, felkészültünk, haptákban vártuk a telefonhívást, hogy mehetünk, s az jött is, csak nem azt jelentette a nővér, hogy mehetünk, hanem azt, hogy két héttel elhalasztották a kivizsgálást. Két hét nagy idő, ez alatt sok minden történhet. – Válaszolt a Napkút, küldhetem a kötetem kéziratát, de fizetni tkp. nem tudnak: Szondi Bence [a főszerk.] 100 ezer forintról beszélt, ami kb. 250 Euro.

November 16. Nincsen remény, nincsen remény... Leírta-e ugyan valaki 1939. augusztus 31-én, a gliwicei rádióleadó ellen indított támadás idején a torokszorító Vörösmarty-szavakat? Akkor is helyükön lettek volna, mint ahogy most is helyükön vannak. [1939. augusztus 31-én már négyéves voltam, mit csináltam vajon a támadás idején? Kora reggel történt a világtörténelmi esemény, valószínűleg még aludtam. Mondhatom: átaludtam a II. világháború kezdetét.] Tegnap, november 15-én, mikor nekem CT-re kellett volna mennem, egy orosz gyártmányú rakéta a lengyelországi Przewódba csapódott. Ez a Przewód-ügy kísértetiesen hasonlít a Gliwice-ügyre: bárki ürügyként használhatja egyfajta „megtorlásra”. A NATO, az oroszok, az ukránok, a lengyelek. Gliwice idején a világ azon vitakozott, hogy a lengyelek voltak-e támadók, vagy a németek, most azt vitatják, hogy az ukránok lőtték-e ki a rakétát egy orosz lövedéket megsemmisítendő, vagy az oroszok támadták meg Lengyelországot [a NATO-t provokálendő]. A radikális különbség annyi, hogy én most nem négy-, hanem nyolcvanhét éves vagyok, s nekem van egy saját, fenyegető világháborúm is, úgy hívják, hogy Rák. Világháborúval kezdtem, világháborúval végzem. Nincsen remény.

November 17. Minden az emberiség kihalásának irányába mutat: az elmúlt 50 évben több mint 50 százalékkal csökkent a férfiak spermiumának a száma. A kutatók és politikusok persze ezt is elsősorban a klímaváltozásra fogják, de azt hiszem, nagy része van ebben annak az eléggé el nem ítéhető trendnek is, amit Jakupcsek Gabriella úgy fogalmazott meg a múltkoriban, hogy „a metoo mozgalom egyenlő a férfiak kihalásával”. Milyen teljesítményt várhat el a társadalom a férfiktól, ha bünteti az udvarlást? A szerencsétlen férfi megfogja egy nőnek a mellét, s másnap reggel börtönben ébred. – Írtam egy Petőfi-pastiche-t az *Alföld* felkérésére, címe: *Hazafelé a Thermopylé nevű kocsmából*. Rájátszás az *Ivás közben*-re. Írása közben tűnt föl, hogy mennyire kedvelte Petőfi a 4+4+3 sorképletet, ilyen háromütemű tizenegyesekből áll az *Ivás közben* is, és még számos más P.-vers. Feltehetően azért, mert

ez az érzelemhullám felelt meg költő naturájának leginkább: a két lassabb, meditatív ütem után, a kirobbanó indulat üteme: - - - - / - - - - / ∪ - ∪ . Példák, csak úgy kapásból: „Vasvillára / velük, aztán / szemétre!, Jaj, a hátam, jaj, a hátam, odavan!, Hegyen ülök, búsan nézek le róla” stb.

November 23. Koncsol Laci mellé betettek egy orvosbeteget, s az megállapította, amit mi már régen tudunk: Laci apátiába esett, nem érdeklí semmi, csak fekszik, és nézi a plafont. S napok óta engem sem érdekel semmi. Hiába olvasok bármit, nem ér el a tudatomig. A behívót a CT-re valószínűleg hiába várom, úgy látszik, a CT-s orvosom is a között a 2000 között van, akik felmondtak, s nyugatra mentek dolgozni.

November 25. Az utolsó pillanatban mégiscsak megjött a Befehl: nov. 29-én (kedden), 10.30-kor jelenjek meg a Heyduk utcai kórházban, éhgyomorral, a kivizsgálás három óráig tart, vigyek magammal ennivalót is. Azaz kb. du. 2 óráig étlen ki kell bírnom. Nem lesz egyszerű.

November 30. Tegnap abszolváltam a CT-vizsgálatot a Heydukován. (Ideje lenne már utánanéznem, hogy ki volt ez a szerencsétlen Heyduk, akiről ilyen baljós utcát neveztek el.) Szóval túléltem a CT-t. S azt kell mondanom, hogy ha ezt kibírtam, akkor már a megállapított betegséget is kibírom. Háromnegyed órát a CT-csőben feküdni, közben valahonnan dermesztő hideget fújnak rád – inkább éreztem magamat egy hullahűtőben, mint CT-ben. De leginkább attól félttem, hogy az éhezést nem bírom ki rosszullét nélkül. Előző este ettem utoljára, s délután háromkor voltunk itthon. Rengeteget kellett várakozni az egyes kivizsgálásokra, a kontrasztanyag adagolására, a pelenkázásra stb. De kibírtam valahogy. A legnagyobb élményem pedig az volt, hogy míg várakoztam, a váróterem ablakából [pelenkával a lábam között] a Manderla tetejére láttam. [Az ún. Manderla egykor Pozsony legmagasabb épülete volt. Első emeletén van a híres Grand kávéház.] Kb. hatvan éve a Manderla legfelső emeletén lakott egy énekesnő-ismerősöm, gyakran megfordultam nála, s el nem tudtam képzelni, hogy hatvan év múlva a rákkórház legfelső [negyedik] emeletéről fogom azt a szobát, illetve az ablakát bámulni szomorú nosztalgiával.

December 1. December 19-én kezdődik számomra az injekciókúra. Előtte két hétig tablettákat kell szednem, már ma el kellett volna kezdenem, de a gyógyszerteráiban nem volt nekem való, megrendelték, holnap mehetek érte. Egyébként ma is pocskék vagyok. Az emberi lényeg: az élet akarása fogyott el belőlem.

December 3. Tegnap kiváltottam a prosztata-gyógyszeremet, a neve, jellemzően, Bicagelan, s a férfihormonok termelését van hivatva csökkenteni. Végül még nőt csinálnak belőlem. A mellékhatások közül számomra főleg a szívritmia fokozódása lehet majd veszélyes. Hétfőn kezdem a szedését. Kitalálhatnak valamilyen gyógyszert a rémálmok ellen is. Ma éjszaka azt álmodtam, hogy a Csemadok nagytermében kellett volna előadnom valamiről, s már fent álltam a pódiumon, mikor rájöttem, hogy az előadásom szövegét otthon felejtettem. Kerestem a zsebeimben, táskámban, papírjaim között [a közönség szeme láttára],

egyre nagyobb zavarban, sőt kétségbeesésben, végül elkezdtem valamit hablatyolni az előadóterem múltjáról, hogy valamikor ott alakult meg az ún. Masaryk Akadémia [a szlovenszkói magyarok „tudományos akadémiaja”], a közönség meg röhögött. Nagyon meggyötört a dolog.

December 12. Másfél hétig nem írtam naplót, mintha kutya bajom sem lenne. Pedig épp fordítva: több van, mint valaha. A szívem rendszeresen ki-kihagy, főleg éjszaka és hajnaltájt. Napközben kihagyást nemigen tapasztalok, viszont a pulzusom vagy nagyon felgyorsul [80-90, percenként], vagy nagyon lelassul [60-65]. Ma meg a székletelésbe akartam belehalni, s csak most jövök rá, hogy a betegtájékoztatóban a mellékhatások között bizony nagyon ott van a székrekedés is. Eddig, ha ilyen bajom volt, mindig segített az aszalt szilva, most az sem használt. S ennek a fele se tréfa, mert ez a bélmozgás leállását is jelentheti, s apám ebbe halt bele. Szóval készül szép lassan a saját apokalipszisem. Közben a világ valóságos végéről értekezem: írtam egy formás kis esszét Garaczi Laci *Wesztteg* című kisregényéről. Mintha egyéb gondom sem volna! Kezdetben csak azért foglalkoztatott a furcsa esszéprózaversdráma, mert rá akartam jönni, hogy miért tisztelt meg a szerző egy dedikált példányával, aztán belemerültem az olvasásába, s levél lett belőle Grendel Lajosnak címezve, a túlvilágra: „Kedves Lajos, itt, nálunk, most ferdén suhogó eső fűrészezi a fákat. A képernyőm jobb alsó sarkában nem esik. Legalábbis ez van oda írva: Most nem esik. Itt, benn valóban nem esik. Nem esik az eső, nem esik jól az írás, a munka, még a sör sem. Várom, hogy az evolúció szupernagy képernyőjének bal alsó sarkában is megjelenik a megfellebbezhetetlen verdikt: az emberiségnek már nem esik jól élni, kifogyott a pucájából az emberi lényeg: az élet akarása. A számítógémem képernyőjéről az erősen könnyező két szemem [szárazszem-szindróma!] pedig azt véli leolvasni, hogy a tudomány mai állása szerint ez a szembaj összefügg a siránkozásaink egyre gyakoribb őszintétlenségével.”

December 14. Még egy ilyen éjszaka, és bedilizek. [El kell olvasnom még egyszer a Bicagell betegtájékoztatóját, hogy a mellékhatások között nincs-e ott a bedilizés is!] Már álmomban is a betegséggemmel foglalkozom: valami idegen orvosságok között haboztam, hogy melyiket kell bevennem, mindent elfelejtettem. Ismerős orvosok szörnyűlkdtek rajtam. – Délután kint voltam a városban, nagyon hideg van, a szívaritmiám hidegben még erősebben gyötör. Fúj a szél, egy szürke falevél égerként futott át az úton.

December 16. A számítógépet az isten is az idős, magányos embereknek teremtette. Garaczi László *Wesztteg* című könyve arról szól, hogy az ún. digitális magány képes az aktivitás és a közösség illúzióját nyújtani. S az idős embernek pontosan erre van szüksége. Kapom az üzenetet a *Literától* [a kedves Nagy Gabitól]: „Ó, kedves Árpád! Akartam írni, hogy köszönjük, hozzuk, de akkor várom. Szeretettel!!!” A Garaczi-esszémről írja, hogy hozni akarták, de én közben átírtam az egészet, s megírtam NG-nek, hogy várjanak a közlésével. Azután csörög a telefonom: Barak Laci hív. Elolvastam-e már a verskötetét, nagyon kíváncsi a véleményemre. Szóval hiába vagyok immár csaknem halálomon, még mindig benne vagyok az irodalmi

életben, s ez annak a közösségi életnek az illúzióját nyújtja számomra, amelyet már régen nem élek. – Végel László esszékönyvét Fenyvesi Ottó recenzeálja az *Ésben*, így: „Végel *Neoplantája* [Újvidék, Novi Sad, Neusatz] a megismert történet szerint akkor boldog, amikor kozmopolita, az Osztrák–Magyar Monarchiában és Tito Jugoszláviájában. Igen, állítja Végel, Tito bűneit könnyű felsorolni, de Tito volt az utolsó »Habsburg«, aki egy kulturális reneszánszot hagyott kibontakozni.” Meggondolkodtató. A volt Jugoszláviára még mi, egyéb határontúliak is úgy néztünk akkor, mint valami szellemi minőségi másra. De az is igaz, hogy a szabad szellemnek ezt a paradicsomát a délszláv nacionalizmusok tüntették el a föld színéről. Csakhogy: a kozmopolitizmus előbb-utóbb egynyelvűségbe navigálja magát. Az egynyelvűség pedig a nemzeti nyelvekkel együtt eltünteti a világirodalomnak azt a természetes tematikai (és persze formai) tarkaságát, amelyet a reneszánsz óta már megszoktunk. [Lásd a Római Birodalmat és az egységesen latin nyelvű irodalmát! Hol vannak a latin irodalomban például a trákok, a dákok, az arabok és a többi törzsi közösségek mint nyelv, mint téma és forma?] És a kiállhatatlan kozmopolita pöff még a humanizmus idején is mint valami másodrangú, alacsonyabb valamire tekintett *paganus*, a vidék, az istenadta nép szóbeli irodalmára, a népköltészetre és a „barbárok” irodalmára.

December 20. Na, úgy tűnik, már megérem a 2022-es karácsonyt, bár elég vacak állapotban. Tegnap megkaptam az első rákellenes injekciót. A nővér és a doktornő megint fényes volt és életet sugárzó, mint két karácsonyfa. Visszamosolyogtam rájuk, de mikor a nővér egy hurkatöltőre emlékeztető injekciót döfött a hasamba, elment a kedvem a mosolygástól. Azóta is fáj a szúrás helye. Mintha a disznó túlélte volna a leszúrását.

18.02 Du. négykor jelentkezett dr. Lédererová, s megint a kuvik hangján: a prosztatám környékén levő nyirokcsomók szintén rákosak. A CT egyéb áttételt még nem regisztrált. Már semmi sem lep meg, ez az új infó is csak lehangol: elég lehetne már a rossz hírekből. – Előtte Ágoston Attila hozta a naplókönyveim hatodik kötetét: *Akhilleusz beéri a teknőst*. Mennyire messze vagyok én már mindentől, ami irodalom!

December 21. Isten áldja meg a szilvafákat! Világéletemben szerettem a szilvát s a fáit is. Nekünk is volt otthon néhány szilvafánk, különösen egyre emlékszem közülük: kb. egy méterre a földtől kétfelé ágazott a törzse, már egészen kis gyermekként is fel tudtam rá kapaszkodni. De később, felnőtt fiatalként is sokszor időztem az ágai között, elképzeltem, hogy egy fányi nagy gumipuska két ága között vagyok, s bármelyik pillanatban égbe lőhet valaki. De félre a viccel és a nosztalgiával: három napig megint nem volt székletem, aztán tegnap este megettem nyolc szem aszalt szilvát [érdekes, ha eggyel vagy kettővel kevesebbet eszem, akkor nem hat], s ma reggel beindult a perisztaltikám. A hasam [az injekció helye] viszont változatlanul fáj, még mindig meg van duzzadva, olyan, mint egy piros alma, a köldökömtől balra.

December 22. Már csak ez hiányzott: teljesen ledöntött a lábamról az influenza. Reggel vérvételre kellett volna menni [a Heydukovára], de nem voltam rá képes. Megállás nélkül köhögök, fáj a torkom, folyik az orrom.

December 23. Délelőtt orvosnál voltam, az új körzetimnél. Úgy hívják, hogy Zölleiová, de nem beszél magyarul. Viszont a dolgát kitűnően érti. Kenőcsöt rendelt a múltkori injekció begyulladt helyére, megvizsgált, s megállapította, hogy kezdődő hörghurutom van, s penicilint rendelt. Ismerte a Solmucolt, s figyelmeztetett, hogy csak reggel és délben használjam. Szóval alapos, kis energikus nő. De az orvoslátogatással kapcsolatban nem erről akartam meditélni, hanem arról, hogy alig tudtam felkapaszkodni a második emeletre. Annyira elbizonytalanodott a mozgásom, hogy el vagyok rémülve. Holnap karácsony első napja – az idő ködös, akár a tudatom, hó nincs, a két térdem is bejelentette a *la finitát*: nem tudok lábra állni.

December 24. Karácsonyeste, de nincs mit mondanom róla. Ide másolom legalább a ma írt prózaversemet:

NEM TALÁLOM CIPŐMET

Nem találok cipőmet, nálam nélkül ment ki reggeli sétámra, nyugodtan visszafekhetek hát, így is meglesz a jógik által ajánlott napi 2000 lépés. Van madár, amely játszva eltanulja környezete hangjait, pontosan úgy, ahogy tárgyaink eltanulják életünket, és sokszor már helyettünk élnek, dolgoznak, énekelnek. A naptár december 23-at ír. [Na lám, a naptár is szuverén létezőként ír, olvas, számol!] Leballagok a tízéves műkarácsonyfánkért a pincébe, de meg sem tudom mozdítani. Addig hallgatta a gyermekkori fenyőinkről szóló meséinket, hogy a karácsonyok közötti szabad idejét kitöltendő, belegyökerezett a pince földjébe – betonpatak folyik alatta. Másnap hajnalban arra ébredek, a számítógépem képernyője világít, s a klaviatúráján úgy pítiznek a fekete billentyűk, mint pulik a gazdinak, de gazdi sehol, illetve az ágyból próbálja leolvasni a képernyő távirószalagáról a tegnap este üzenetét: *Nem találok cipőmet, nálam nélkül ment ki...*

December 25. Hajnal háromig nem aludtam, háromkor viszont WC-re kellett futnom. Ez az Augmentinnek nevezett ezer grammos penicilin egyébként egy lónak is elég volna, engem megfoszatott csúnyául. Érdekes módon viszont reggel óta még nem voltam WC-n. Jó lenne, ha legalább keddig kibírnám (kedden megyek ellenőrzésre), addig szedném/szedhetném ezt a lópenicilint. Mert a megfázásomnak fele sem tréfa: nincs kizárva, hogy tudógyulladás környékez [mondta Zölleiová]. – S emlékezzünk, mit

mondott a híres Korányi doktor a beteg Jókai Mór ágya mellett állva: Tüdőgyulladás és nyolcvan év – mit mondjak még? S nálam ráadásul nem nyolcvan a nyolcvan, hanem nyolcvannyolc.

December 26. Ne legyen az ember semmiben biztos. Máig biztos voltam benne, hogy engem tüdőgyulladás nem fenyegethet, most már egyáltalán nem vagyok benne biztos: ötödik napja köhögök, folyik az orrom, a torkom állandóan tele van sűrű nyállal, míg fel nem köhögöm, fulladozom. Lázam nincs (ebben a pillanatban mértem – 17.54 az idő –, a lázmérő pontosan 36 fokot mutatott), de háromnapos antibiotikumkúra után is úgy érzem, mintha befelé mennék a betegségbe, s nem kifelé belőle. Öt napja nem voltam kint.

December 27. Holnap megyünk a Zöllei doktornőhöz. Előtte mindig tesztelni kell magunkat, hogy nem vagyunk-e covidosak (nem vagyunk azok!), egyébként tkp. nem tudom, miért megyünk. Valószínűleg ellenőrzésre, de hogyan tudja ő azt egyetlen sztetoszkóppal ellenőrizni, hogy milyen állapotban van a hörghurutom? Szóval megyünk kirándulni. Életemben nem taxiztam annyit, mint most néhány nap alatt. – Az *Opusban* egy Fehér Enikő nevű hölgy ír a *Suttogásokról* – nem mond sok újat. De eléggé közhelyesek a kötetről szóló egyéb recenziók, kritikák is. Ez vagy azt jelenti, hogy ez a verskötetem semmitmondóra sikerült, vagy azt, hogy akiknek kiadták bírálatra, azok semmitmondók. Meg azt is jelentheti, hogy ideje lenne abbahagynom a versírást. Elfáradt és megöregedett a fantáziám, mint Takács Zsuzsáé (egy kritikában írják róla). De mi legyen akkor a három kötetnyi kész versemmel?

December 28. Ma szinte egész nap az orvosi rendelőket jártuk. A körzeti orvos elküldött röntgenre, s az *bronchopneumoniát* mutatott ki, ami nem más, mint gócos tüdőgyulladás. Beigazolódott hát a sejtésem: tüdőgyulladás és nyolcvannyolc év – mit mondjak még? 2023 nekem valóban végzetes lesz. De legalább nem prosztatarákban halok meg, hanem egyszerű, becsületes tüdőgyulladásban. A halál oka: *tüdőgyulladás*. Jobban hangzik, mint a *hosszan tartó, súlyos betegség*. [Hess, tüdőgyulladás! Muszáj másra gondolnom, hogy meg ne örüljek.] – Még három nap, és vége az évnek. 2023-t kezdünk írni. Megpróbálok visszamenni száz évet az időben. 1923 októberében, tehát száz éve született Pista testvérbátyám. De hol? [A frissen egybekelt apámék akkor saját lakás és állandó lakhely nélkül költöző madarakként költöztek ide, oda, egyik faluból a másikba.] Helénke nővérem Péterfalán született [1926-ban], akkor feltehetően Pista is Péterfalán látta meg a napvilágot. [De például Géza testvérbátyám 1930-ban már Dobfenekben, a szomszéd faluban született.] Csujka Károlyék háza mögött volt egy kis vályogviskó, valószínűleg oda költöztek be anyámék az esküvőjük után. Talán egy ideig együtt laktak Köből Géza keresztapámékkal – onnan a keresztkomaság.

December 30. Nincs más témám, csak az, hogy beteg vagyok, az meg kit érdekel. Az egész napot megint csúnyán átköhögtem, s majd csak átköhögöm már magamat lassan a másvilágra. Semmi javulást nem észlelek, pedig ma már beveszem az utolsó Bicagelt [antibiotikumot] is, bár azt mondják, ez csak később szokott hatni. Legyen úgy! – Igyekszem egyre üresebb életemet kósza gondolatokkal, napi hírekkel kitöl-

teni. Visszatérek például a *Suttogások sötétben* című kötetem kritikáira. Talán Bedecs László mond figyelemre méltót a kötetről, illetve rólam a *Kalligramban*: besorol a jelenkori magyar irodalom „nagy öregjei” közé, így: „Lator László, Gergely Ágnes, Ágh István, Takács Zsuzsa és Tolnai Ottó mellett Tózsér Árpád is a nagy tiszteletnek örvendő, megbecsült, a magyar költészet sok-sok poétikai változását átélte, sőt saját munkáikkal is alakító [idős] költők sorába tartozik.” – Csörög a telefon [az idő 19.41], Cselényi jelenti, hogy meghalt Duray Miklós. 77 éves volt, pontosan tíz évvel fiatalabb nálam. A halál oka [azóta az interneten már rákerestem a hírre]: „Hosszan tartó, súlyos betegség”. Azaz rák. Isa pur es chomuv vogmuk.

December 31. Az év utolsó napján kezdem el szedni az új antibiotikumot, neve *Sumamed*, mellékhatásai között még az ájulás is ott van. Most reggel 7.46 az idő, 8.00 órakor iszom ki a bürökpoharat. Nem tagadom, távolról sem vagyok olyan nyugodt, mint Szókratész volt: ha bármi történik velem, ezekben a csupaünnep-napokban orvost találni is lehetetlen lesz.

Radics Viktória

Távolodás és közeledés

KONTEMPLÁCIÓS NAPLÓ

[RÉSZLET]

Június 1. Zenta

Nap mint nap megújuló kérdés, hogy tudok-e imádkozni, vagy sem. Másképp mondva képes vagyok-e Istenre szegezni gondolataim piciny, de talán centrális – vagy fordítva: centrális, de piciny – töredékét. Nem mondhatom, hogy centrumát, mert a gondolatvilágom nem kerek egész, és nincs középpontja. Mindenekelőtt úgy érzem, le kellene kaparni az Isten-gondolatról, ami rátapadt, felvakarni, mint mikor a sparhelt oldalát sikáltam. Le kell építeni az áhítatot, megnézni, hogy mi marad belőle, ha nem engedek az előírásos érzelmeknek. A magasztalás, a dicséret például idegen tőlem. Csodálni és csodálkozni tudok, de „magasztalni az Urat” – ennek nem látom értelmét, nem tudom ezt gyakorolni.

Az udvar, ahol lakom, arányos, a diófa meg a fenyőfa úgy terebélyesedik és magasodik előttem, mint egy templom. Ezt a helyet a magamévá tettem, a szemzőgemet a teraszon nem szeretném nélkülözni. Bármely nap- és évszakban jó hely ez, de mitől „templomi”? A fák formáitól és a leheletüktől, meg a téralakzat okán. Az udvar nincs lebetonozva, régi, csorba, mohás téglák borítják, a szomszédaszony rózsái és a lugasa szegélyezik. Ez a szeglet egyszerre nyújt védeltséget s nyit a transzcendensre. Mi a transzcendens, a meta-fizikai? Az, amikor alapvető kérdések merülnek föl a csendben: mi ez a fa, mik ezek a formák, mit jelent ez a „szép”? Egy fa eleven formájában a Szépet sejtem, azt, ami már-már szent. Attól transzcendens